

VNĚJŠÍ MIGRACE V ČR

Období 1989 – 2000 → tři etapy:

- 1989 – 1992
 - bezprostřední souvislost se změnami po roce 1989,
 - rok 1992

- 1993 – 1997
 - Slovensko → vnější migrace,
 - rok 1997 (2. vrchol počtu přistěhovalých – téměř 13 tis.),
 - migrace se SR / migrace s ostatní cizinou

- 1998 - 2000
 - snižování intenzity zahraničního stěhování

Geografie obyvatelstva a sídel II
Vnější migrace v ČR

Tab. 7: Evidovaná migrace přes hranice ČR v období 1990-2000

Ukazatel	1990 ²⁾	1991 ²⁾	1992 ²⁾	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ³⁾
počet přistěhovalých	12 411	14 096	19 072	12 900	10 207	10 540	10 857	12 880	10 729	9 910	7 802
počet vystěhovalých ¹⁾	11 787	11 220	7 291	7 424	265	541	728	805	1 241	1 136	1 263
saldo stěhování ¹⁾	624	2 876	11 781	5 476	9 942	9 999	10 129	12 075	9 488	8 774	6 539
objem stěhování ¹⁾	24 198	25 316	26 363	20 324	10 472	11 081	11 585	13 685	11 970	11 046	9 065
saldo na 1000 obyv. ¹⁾	0,06	0,28	1,14	0,53	0,96	0,97	0,98	1,17	0,92	0,85	0,64
Stěhování se Slovenskem											
počet přistěhovalých	10 073	8 334	11 740	7 276	4 076	3 845	3 450	3 088	2 887	3 235	2 826
počet vystěhovalých ¹⁾	7 674	7 324	6 823	7 232	56	140	213	260	356	336	413
saldo stěhování ¹⁾	2 399	1 010	4 917	44	4 020	3 705	3 237	2 828	2 531	2 899	2 413
Stěhování s ostatními zeměmi											
počet přistěhovalých	2 338	5 762	7 332	5 624	6 131	6 695	7 407	9 792	7 842	6 675	4 976
počet vystěhovalých ¹⁾	4 113	3 896	468	192	209	401	515	545	885	800	850
saldo stěhování ¹⁾	-1 775	1 866	6 864	5 432	5 922	6 294	6 892	9 247	6 957	5 875	4 126

Poznámka: 1) neúplná evidence vystěhovalých do ciziny

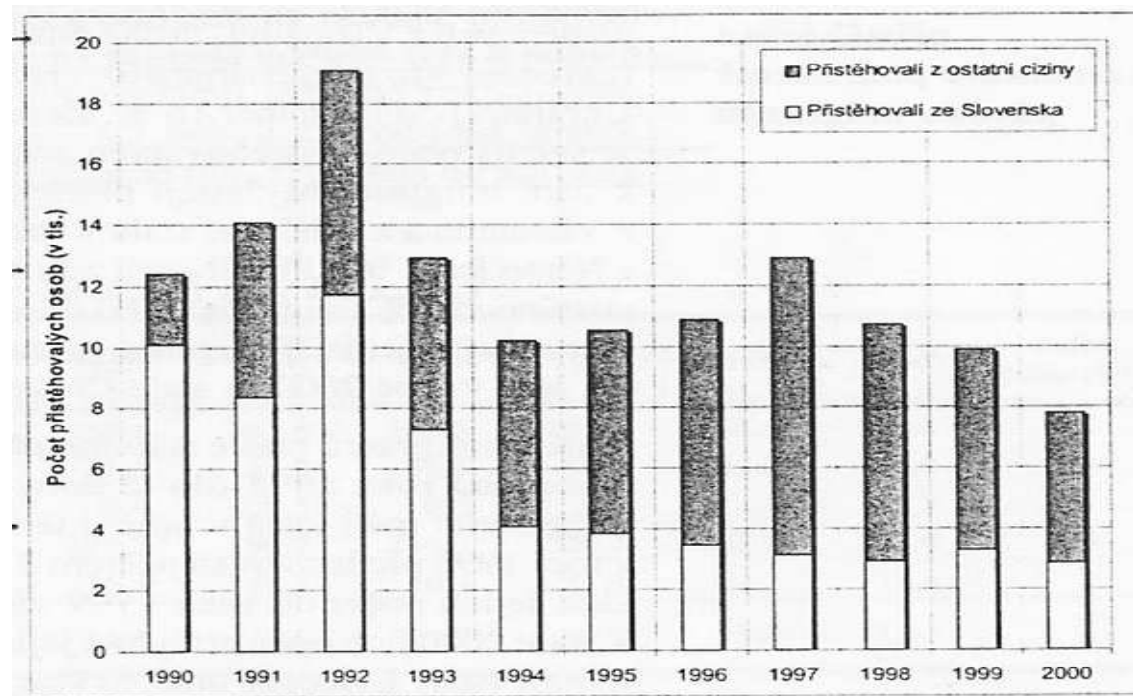
2) v letech 1990-92 je v zahraniční migraci zahrnuto i vnitřní stěhování se Slovenskem

3) metodicky nesrovnatelné údaje za rok 2001 nejsou uvedeny

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 70

Geografie obyvatelstva a sídel II

Vnější migrace v ČR

Obr. 3: Počet a složení imigrantů do ČR v období let 1990-2000

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 7

Roky 1990 – 2000:

- přistěhovalo se 131,4 tis. osob,
- vystěhovalo se 43,7 tis. osob,
- **migrační přírůstek obyvatelstva = 87,7 tis. osob**

Zkreslení nevyhovující evidencí vystěhovalých

→ pochybnosti o kladném saldu zahraniční migrace (roky 2001, 2002)

Tab. 8: Evidovaná migrace přes hranice ČR v období let 2001 - 2004

Ukazatel	2001	2002	2003	2004
počet přistěhovalých	12 918	44 679	60 015	53 453
počet vystěhovalých	21 469	32 389	34 226	34 818
saldo stěhování	-8 551	12 290	25 789	18 635
saldo stěhování na 1000 obyvatel	-0,8	1,2	2,5	1,8

Pramen: www.czso.cz

Struktura imigrace do ČR

- imigrací ze SR × imigrace z ostatních zemí,
- změny složení imigračních proudů:
 - nejpočetnější složkou jsou stále Slováci,
 - zpočátku vlna reemigrace,
 - vzestup proudu imigrantů ze zemí ex-SSSR, Vietnamu, Rumunska, Bulharska, ...

Geografie obyvatelstva a sídel II
Vnější migrace v ČR

Tab. 9: Nejvýznamnější imigrační proudy (počty přistěhovalých) do ČR v období let 1993 - 2003

Země vystěhování	1993		1995		1997		1999		2002		2003	
	počet osob	pořadí	počet osob	pořadí	počet osob	pořadí	počet osob	pořadí	počet osob	pořadí	počet osob	pořadí
Slovensko	7 276	1.	3 845	1.	3 088	1.	3 235	1.	13 326	1.	24 385	1.
Ukrajina	279	8.	846	3.	1 524	3.	1 676	2.	10 742	2.	15 692	2.
Vietnam	205	10.	372	5.	1 707	2.	808	3.	5 691	3.	3 583	3.
Rusko	310	6.	364	7.	759	5.	701	4.	2 456	4.	1 834	4.
Polsko	1 679	5.	1 653	5.
Německo	1 391	2.	1 198	2.	859	4.	560	5.	987	6.	1 228	6.
Moldavsko	848	7.	1 194	7.
USA	314	5.	372	5.	388	7.	265	6.	836	8.	1 172	8.
Bulharsko	63	20.	203	11.	236	10.	171	9.	729	9.	646	9.
Bělorusko	590	10.	590	10.

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 71

www.czso.cz

Cizinci s povolením k pobytu

- 90. léta = růst počtu cizinců pobývajících v ČR na základě udělení víza k pobytu na více než 90 dnů

Tab. 10: Počty cizinců s povolením pobytu na území ČR (v tis., k 31.12.)

Druh pobytu	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ⁴⁾	Index 00/93
pobyt na vízum nad 90 dnů ¹⁾	7,7	20,4	46,1	71,2	120,1	152,8	153,5	155,8	162,1	134,1	291
trvalý pobyt	27,2	29,5	31,1	32,5	38,5	45,8	56,3	63,9	66,8	66,9	215
bez specifikace pobytu ³⁾	x	x	0,5	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	x	x	x
celkem	34,9	49,9	77,7	104,4	159,2	199,2	210,3	220,2	228,9	201,0	259
celkem na 1000 obyv. ČR ²⁾	3,4	4,8	7,5	10,1	15,4	19,3	20,4	21,4	22,3	19,6	.
cizinci s pobytem nad 90 dnů na 1000 obyv. ČR ²⁾	0,7	2,0	4,5	6,9	11,6	14,8	14,9	15,1	15,8	13,1	.

Poznámky: 1) do roku 1999 dlouhodobý pobyt

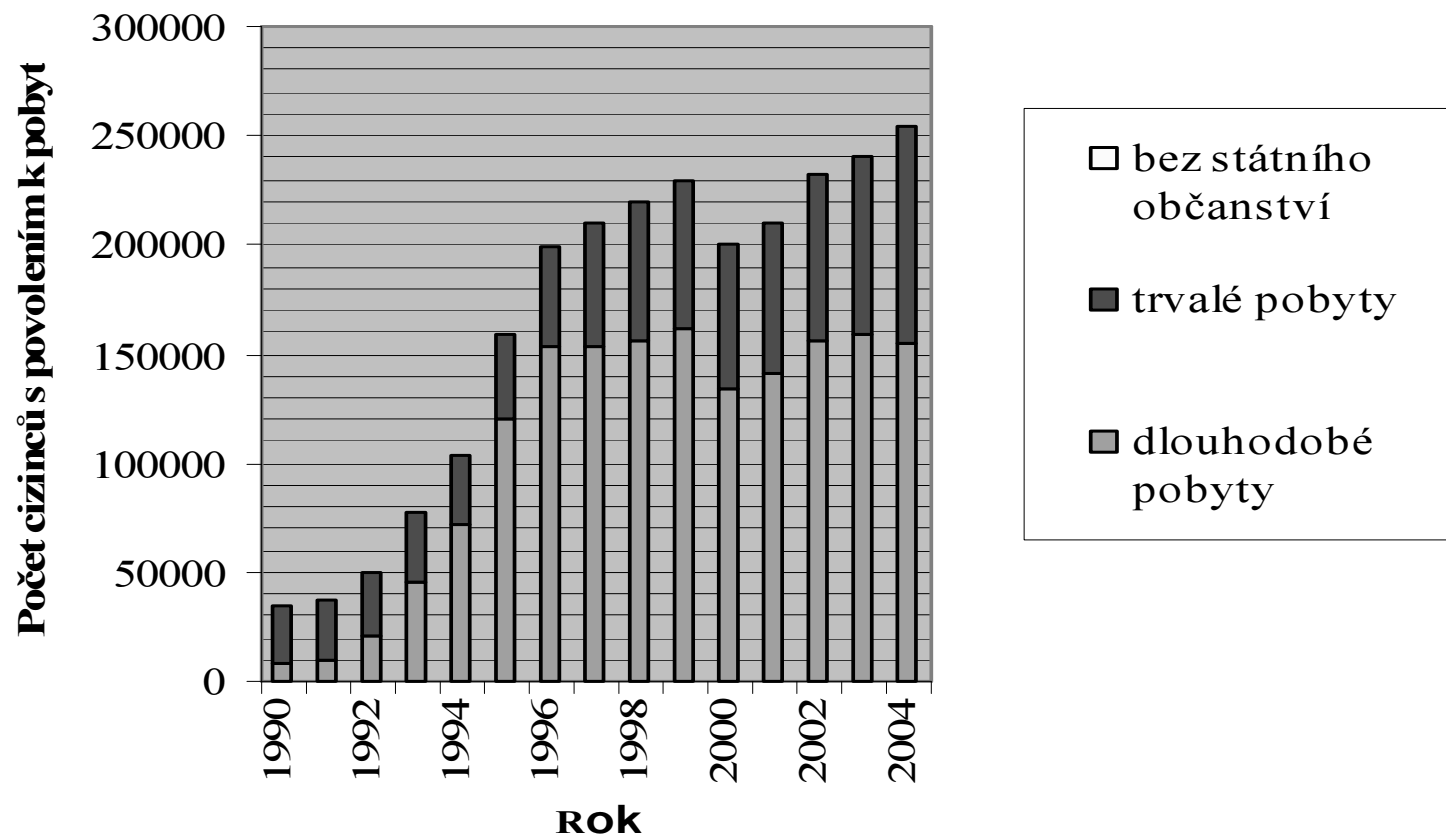
2) cizinci s trvalým pobytem jsou zahrnuti do celkového počtu obyvatel ČR

3) do r. 1998 nespecifikován druh pobytu u cizinců bez údaje o státní příslušnosti, od r. 1999 zahrnuti ve skupinách podle druhu pobytu

4) v počtu osob s uděleným vízem jsou zahrnuti i občané Slovenska, pobývající u nás podle nařízení vlády č. 77 z 3. března 2000 na základě potvrzení o přechodném pobytu

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 73

Počty cizinců v ČR podle druhu pobytu v letech 1990-2004

Cizinci žádající v ČR o politický azyl

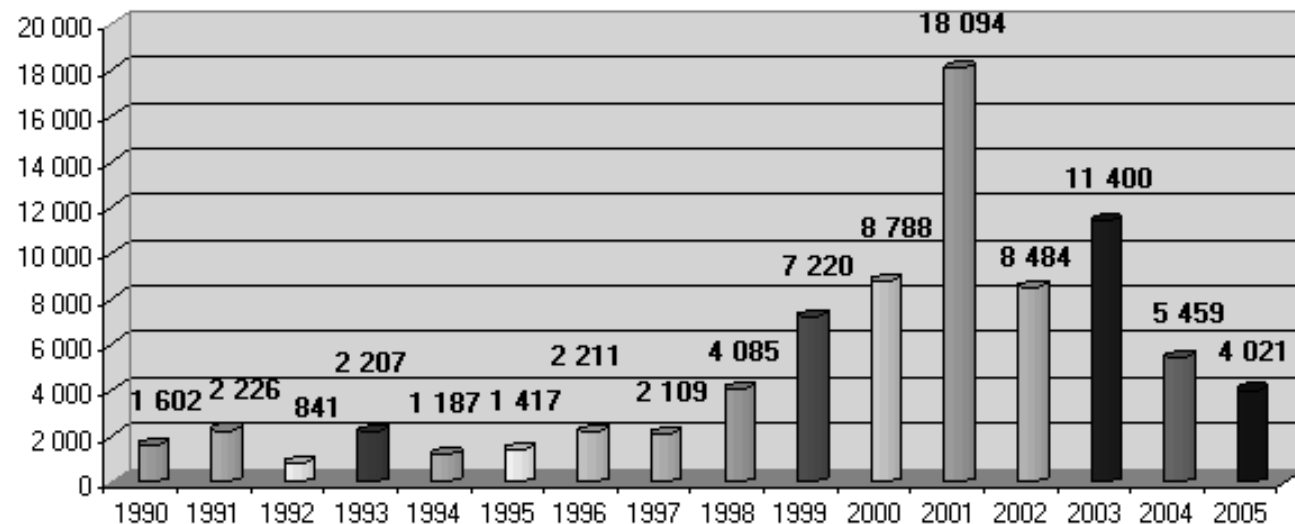
- součást legální zahraniční migrace,
- malé počty

Tab. 11: Žadatelé o politický azyl v ČR v období let 1990 - 2003

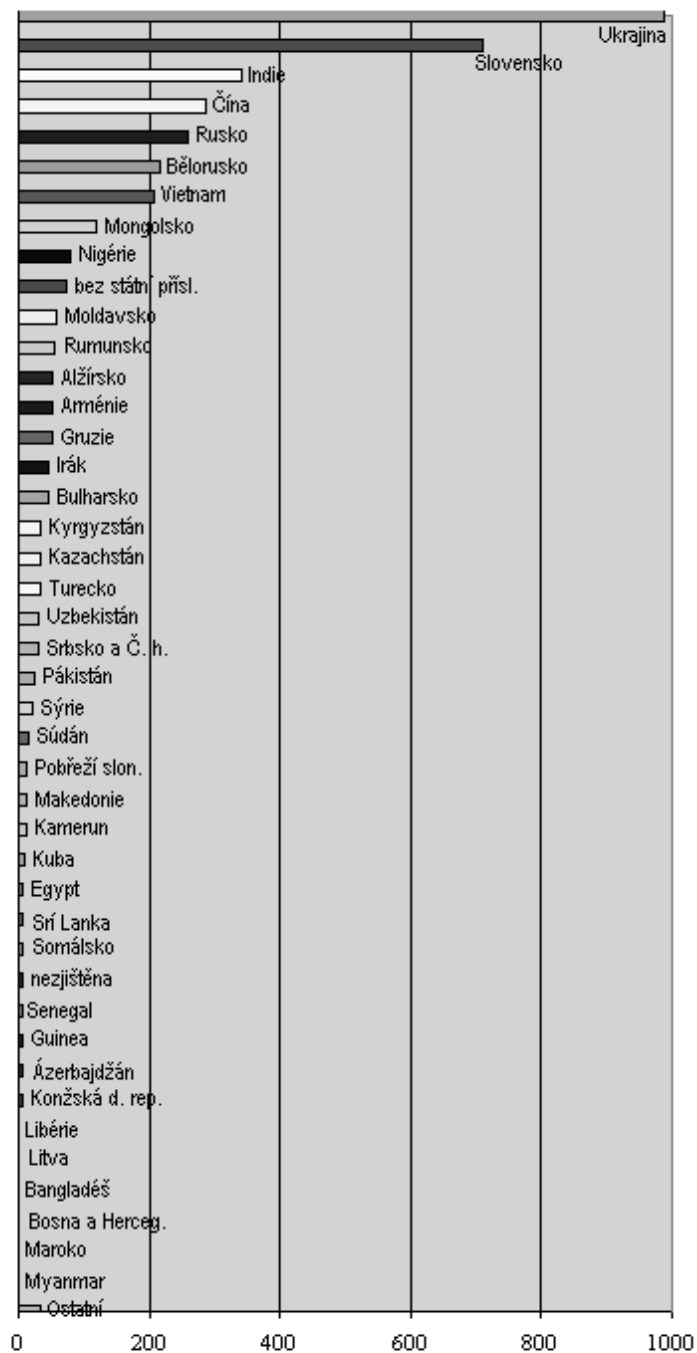
Ukazatel	1990-92	1993-95	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Celkem
počet žadatelů	4 669	4 811	2 211	2 109	4 085	7 220	8 788	18 093	8484	11400	71 870
počet udělených azylů	1 057	426	162	96	78	79	133	83	103	208	2 425
- v % počtu žadatelů	22,6	8,9	7,3	4,6	1,9	1,1	1,5	0,5	1,2	1,8	3,4

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 75
www.czso.cz

Počet žadatelů o azyl v ČR
1990 - 31.12. 2005

Rozdělení žadatelů podle státní příslušnosti

Geografie obyvatelstva a sídel II

Vnější migrace v ČR

Situace v roce 2005

Cizinci s nelegálním pobytem

- původ převážně ze zemí bývalého V bloku a J a JV Asie,
- cca až 100 tis. pracovníků (stavebnictví, služby)
- ČR = tranzitní země

Od vzniku České republiky (1993):

- při nedovoleném způsobu překročení státních hranic ČR nebo při prokazatelném pokusu zjištěno více než 300 000 osob
- od r. 1998 (téměř 45 000 osob) dochází k postupnému snižování počtu zjištěných nelegálních migrantů
- r. 2004 (cca 11 000)

Zahraniční migrace – shrnutí

Nový charakter zahraničních migrací:

- vzrůst významu dočasné migrace (pracovní pobyty cizinců)

Mezi migranty s vízy k pobytu nad 90 dní lze rozlišit:

- pracovníky převážně v dělnických a málo kvalifikovaných profesích,
- obchodníky a podnikatelé,
- kvalifikované profese

CELKOVÁ DYNAMIKA OBYVATELSTVA

Celkový pohyb obyvatelstva = výsledek přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva – dvě formy:

- **globální přírůstek obyvatelstva,**
- **globální úbytek obyvatelstva**

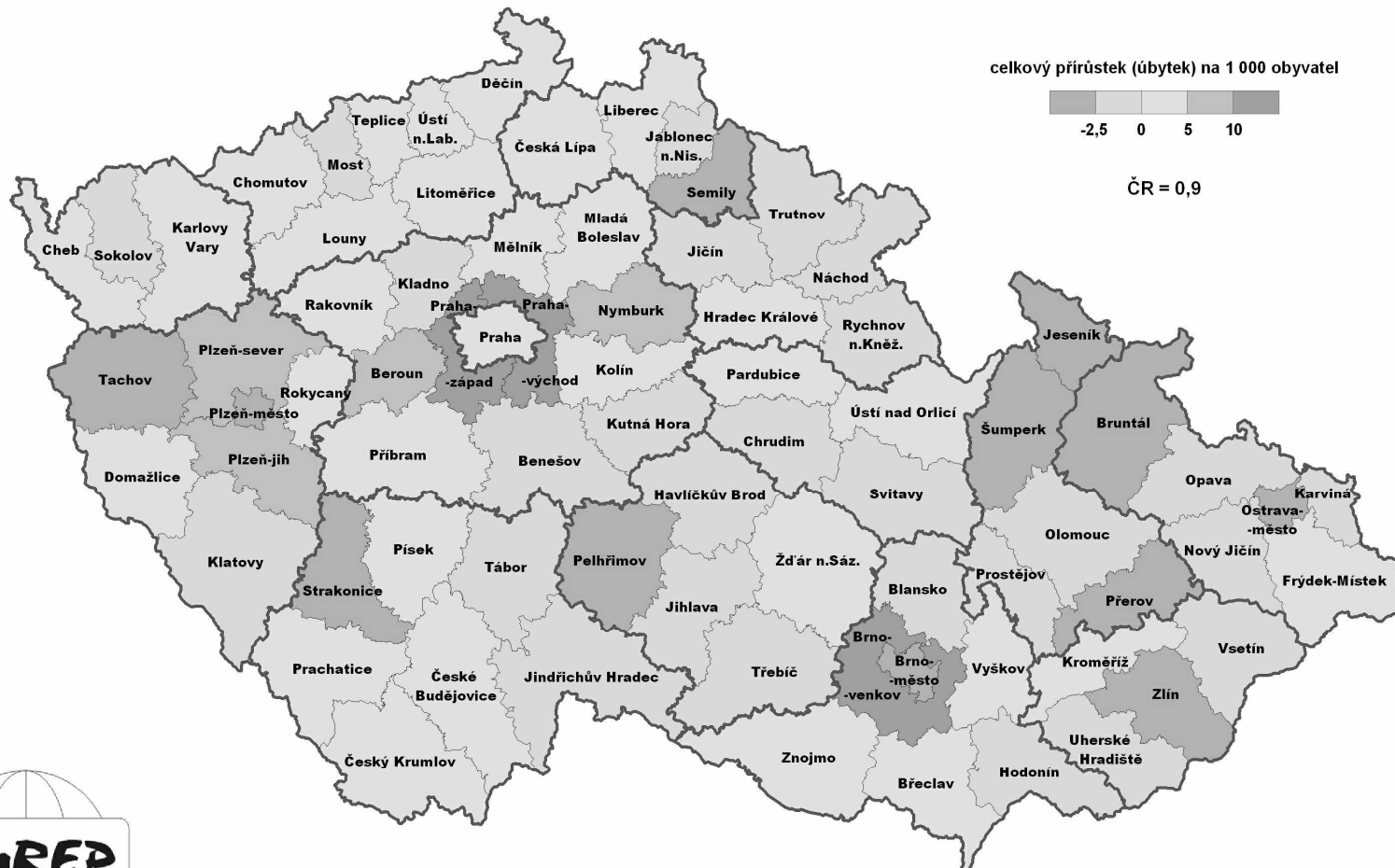
Vzorec: $CP = (N - M + I - E) / P \times c$

Geografie obyvatelstva a sídel II

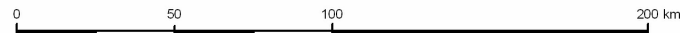
Celková dynamika obyvatelstva

CELKOVÝ PŘÍRŮSTEK OBYVATEL V ROCE 2004

Jaroslav Maryáš

GaREP, Brno 2005

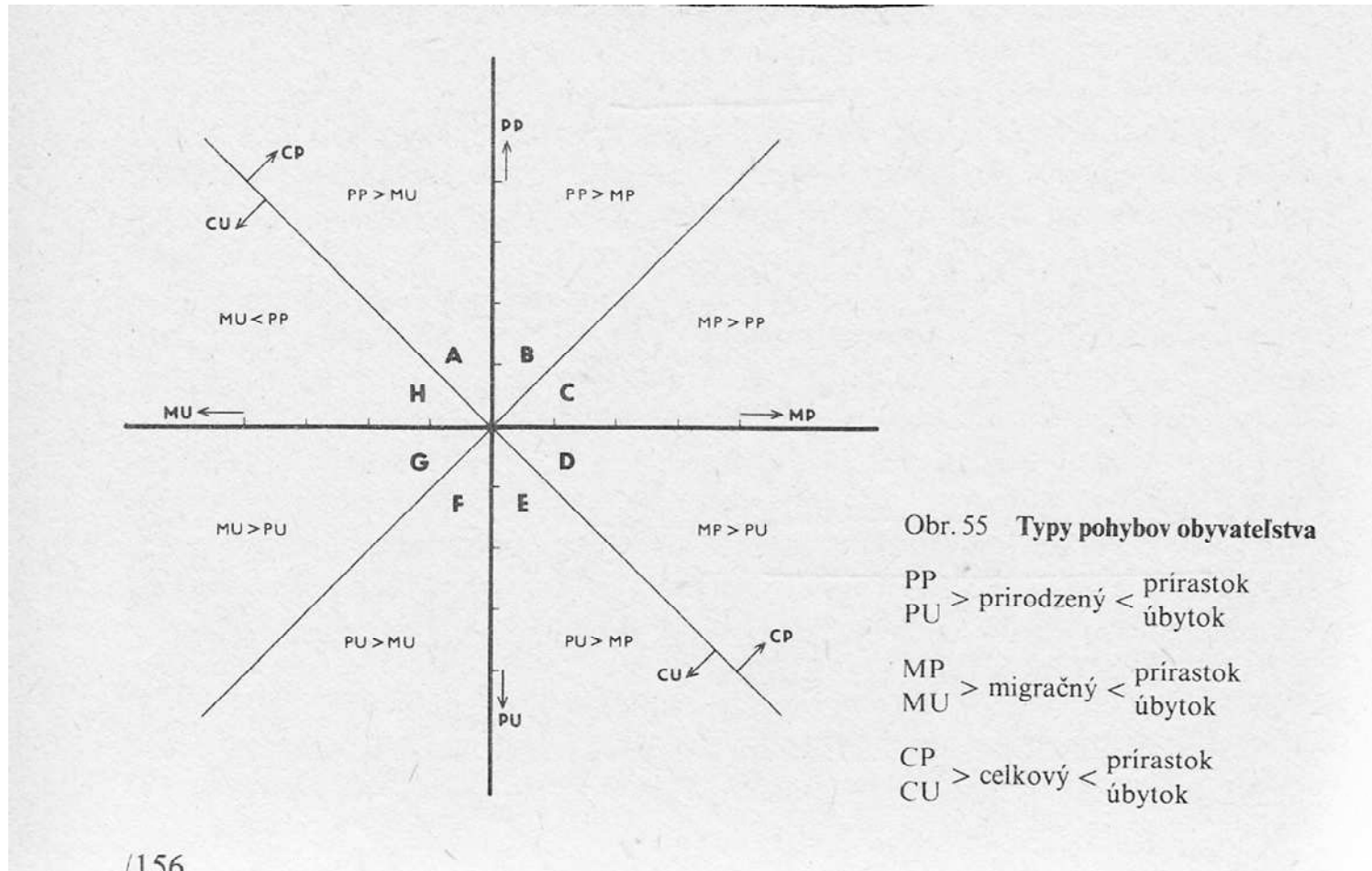

pramen: ČSÚ Praha, 2004

Typologie území dle dynamiky obyvatelstva – Webbův diagram:

- vertikální osa = bilance přirozeného pohybu,
- horizontální osa = bilance migračního pohybu,
- úhlopříčky = osm částí (sektorů) grafu označovaných A, B, C až H,
- každý sektor = typ regionálních jednotek se specifickým vztahem přirozeného přírůstku a migračního salda:
 - sektory A-D = území s celkovým přírůstkem
 - sektory E-H = území s celkovým úbytkem

Geografie obyvateľstva a sídel II Celková dynamika obyvateľstva

/156

Obr. 5: Webbův diagram

Pramen: Mládek, J. (1992): Základy geografie obyvateľstva, s. 156

Geografie obyvatelstva a sídel II

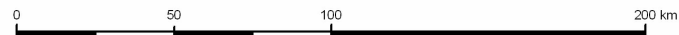
Celková dynamika obyvatelstva

TYOLOGIE OKRESŮ PODLE VÝVOJE POČTU OBYVATEL V ROCE 2004

Jaroslav Maryáš

GaREP, Brno 2005

pramen: ČSÚ Praha, 2004

DOJÍŽDKA / VYJÍŽDKA

Významná složka prostorové mobility obyvatelstva, je vyvolána nesouladem mezi rozmístěním:

- EA / žáci, učni, studenti,
- pracovní příležitosti / školy

Teze:

- formování funkčně prostorových vazeb,
- relativní pravidelnost,
- vysoká a pravidelná frekvence pohybu,
- informace o dojíždce – jen sčítání lidu, domů a bytů (překročení hranice obce),
- dojíždka do škol – přirozená hierarchizace středisek (ZŠ, SŠ, VŠ)

Hodnocení dojíždky / vyjíždky:

- absolutní počty dojíždějících / vyjíždějících,
- saldo dojíždky / vyjíždky ($D - V$, $V - D$),
- intenzita dojíždky / vyjíždky (podíl D / V z EA, zaměstnaných)
- počet obsazených pracovních míst ($EA + D - V$ - nezaměstnaní),
relativizace ukazatele,
- regiony dojíždění / vyjíždění:
 - vymezení středisek,
 - vymezení regionu (převládající spád)

Faktory ovlivňující dojíždku do zaměstnání:

- změny odvětvové a profesní struktury,
- změny rozmístění pracovních příležitostí (komerční suburbanizace),
- rozvoj dopravy,
- změny rozložení obyvatelstva (koncentrace × suburbanizace),
- široký kontext (životní podmínky, standard, regionální disparity, ...)

Vývoj dojížděky za prací v ČR

Geografie obyvatelstva a sídel II Dojížděka a vyjížděka

- poválečný růst pracovní mobility,
- 60. až 90. léta - stabilizace dojížděky i dojížděkových regionů
 - 1961: 1 747 tis., 37,2 % EA,
 - 1970: 1 769 tis., 35,5 % EA,
 - 1980: 1 690 tis., 31,5 % EA,
 - 1991: 1 757 tis., 32,4 % EA,
 - 2001: 1 702 tis., 32,4 % EA, 35,7 % zaměstnaných
- relativní růst významu dojížděky do zaměstnání,
- zkreslení dat

Vyjížděka do zaměstnání na 1 000 zaměstnaných (ekonomicky aktivních)

Rok	Pracující v obci bydliště	Vyjíždějící na 1 000 zaměstnaných				
		z obce	z toho		v tom	
			do jiných obcí okresu	z okresu	do jiných okresů kraje	do jiných krajů
1961	604	396	247	148	89	59
1970	645	355	237	117	75	42
1980	685	315	208	105	67	38
1991	668	332	229	100	67	33
2001	635	365	225	134	66	68

Viz poznámky u předchozí tabulky

Prostorový rozsah dojíždky:

- dojíždka uvnitř vlastního okresu
(1980: 66,1 %; 1991: 69,1 %; 2001: 62,7 %)
- dojíždka mezi okresy téhož kraje
(1980: 21,4 %; 1991: 19,5 %; 2001: 18,5 %)
- mezikrajová dojíždka
(1980: 12,5 %; 1991: 11,4 %; 2001: 18,9 %)

**Vyjíždka do zaměstnání na 1 000 zaměstnaných
(ekonomicky aktivních)**

Rok	Pracující v obci bydliště	Vyjíždějící na 1 000 zaměstnaných				
		z obce	z toho		v tom	
			do jiných obcí okresu	z okresu	do jiných okresů kraje	do jiných krajů
1961	604	396	247	148	89	59
1970	645	355	237	117	75	42
1980	685	315	208	105	67	38
1991	668	332	229	100	67	33
2001	635	365	225	134	66	68

Viz poznámky u předchozí tabulky

Struktura dojíždky:

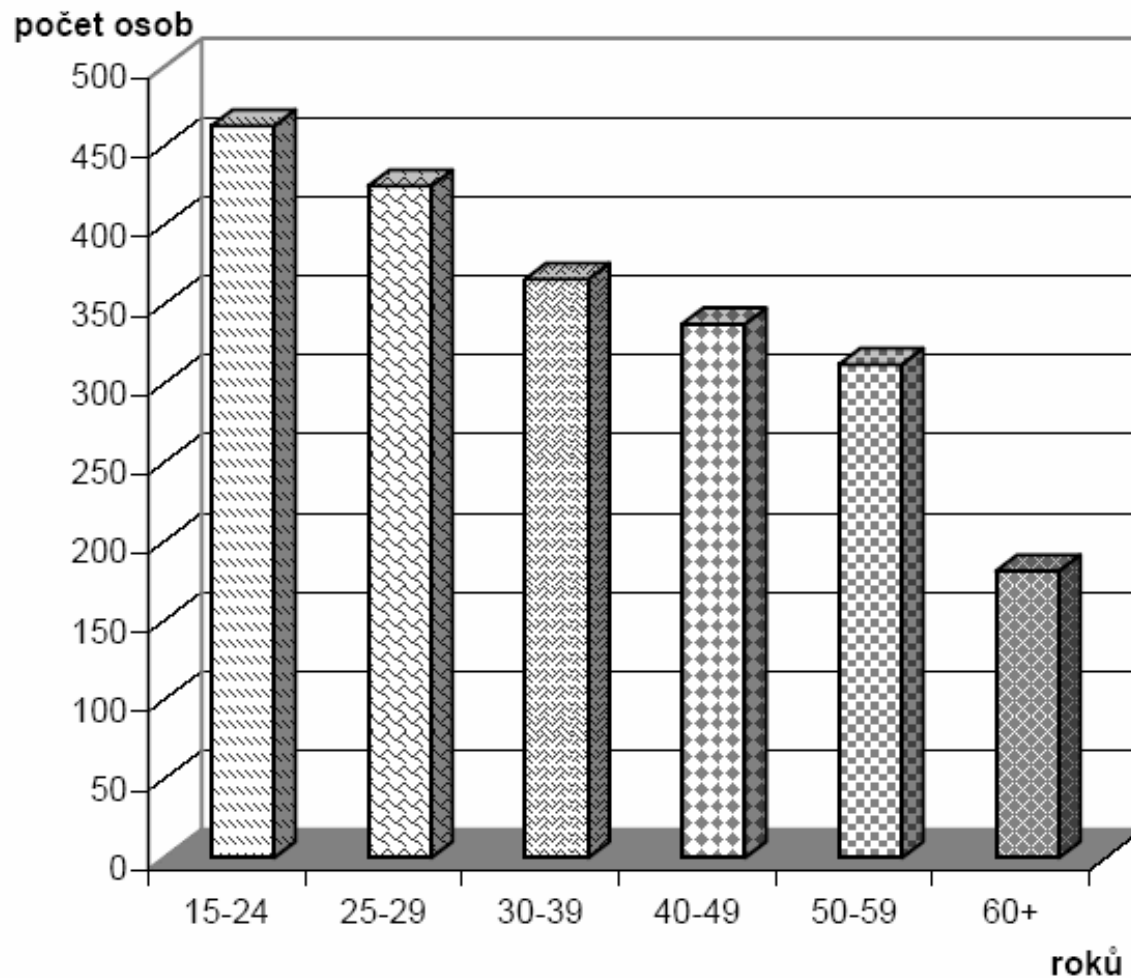
- podle pohlaví – ženy tvoří cca 2/5 dojíždějících,
- podle věku – s přibývajícím věkem se intenzita dojíždky snižuje,
- podle frekvence – nejčastěji se dojíždí denně,
 - 1991: 90,5 %; 2001: 83,1 %,
 - růst průměrné dojíždkové vzdálenosti,
- podle velikostních skupin obcí – s růstem velikosti obce se snižuje intenzita vyjíždky

Denní vyjíždka do zaměstnání z obce

Rok	Vyjíždějící denně	Podíl na vyjíždějících celkem v %
1970 ^{x)}	1 548 000	87,5
1980	1 465 966	86,8
1991	1 589 880	90,5
2001	1 434 336	83,1

^{x)} za rok 1970 je ve zdrojích dat uveden údaj jen v tisících na 1 desetinné místo

Vyjíždějící do zaměstnání z obce na 1 000 zaměstnaných podle věku

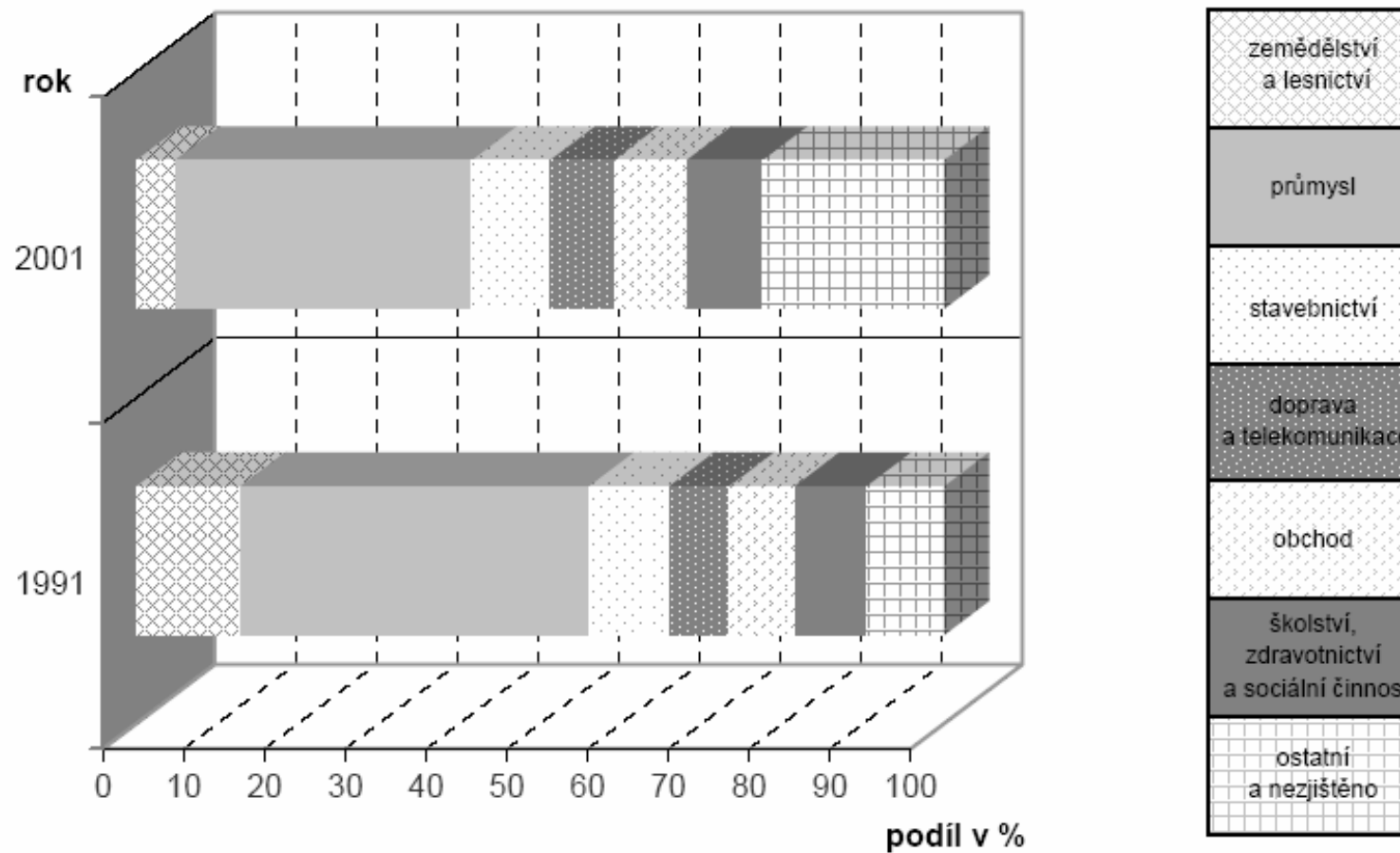
Geografie obyvatelstva a sídel II
Dojíždka a vyjíždka

Vyjíždka do zaměstnání v ČR podle velikostních skupin obcí

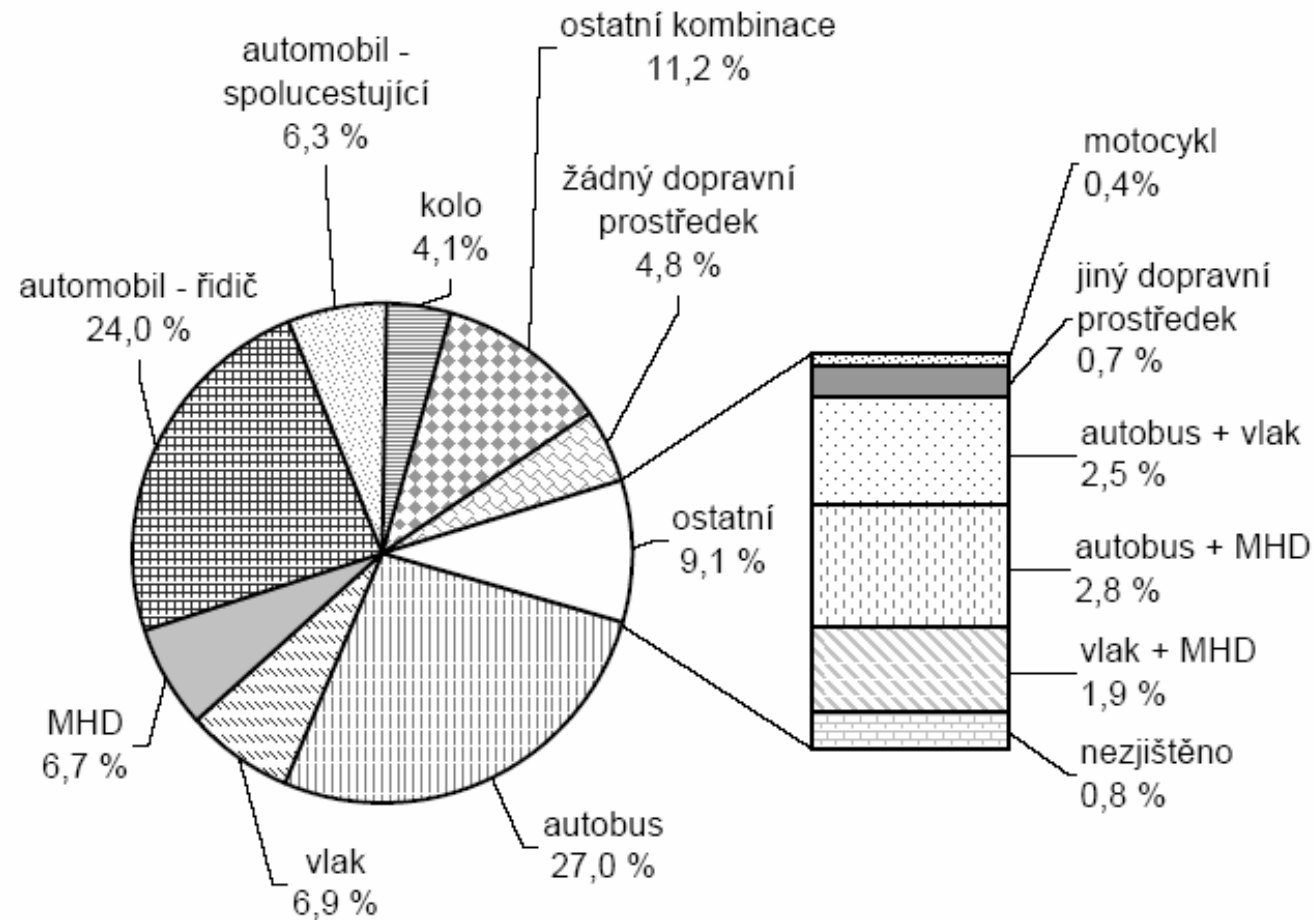
(bez vyjíždky do zahraničí)

	Celkem	v tom obce s počtem obyvatel									
		-199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 -99 999	100 000 +
Počet vyjíždějících celkem	4 117 232	74 461	251 163	345 748	355 126	447 034	364 383	399 827	500 878	489 726	888 886
		Podíl na celkovém počtu v %									
V obci	58,7	11,1	15,5	20,8	27,9	39,5	54,1	65,0	73,4	75,9	92,7
Z obce	41,3	88,9	84,5	79,2	72,1	60,5	45,9	35,0	26,6	24,1	7,3
v tom:											
do jiných obcí okresu	25,9	68,4	63,1	56,4	50,0	39,3	27,5	19,0	14,6	11,6	0,4
do jiných okresů kraje	7,6	9,7	10,4	12,1	12,6	11,6	9,9	6,0	5,9	6,1	2,6
do jiných krajů	7,8	10,9	11,0	10,7	9,6	9,5	8,5	10,0	6,0	6,4	4,4

Struktura vyjížd'ky do zaměstnání z obce podle odvětví

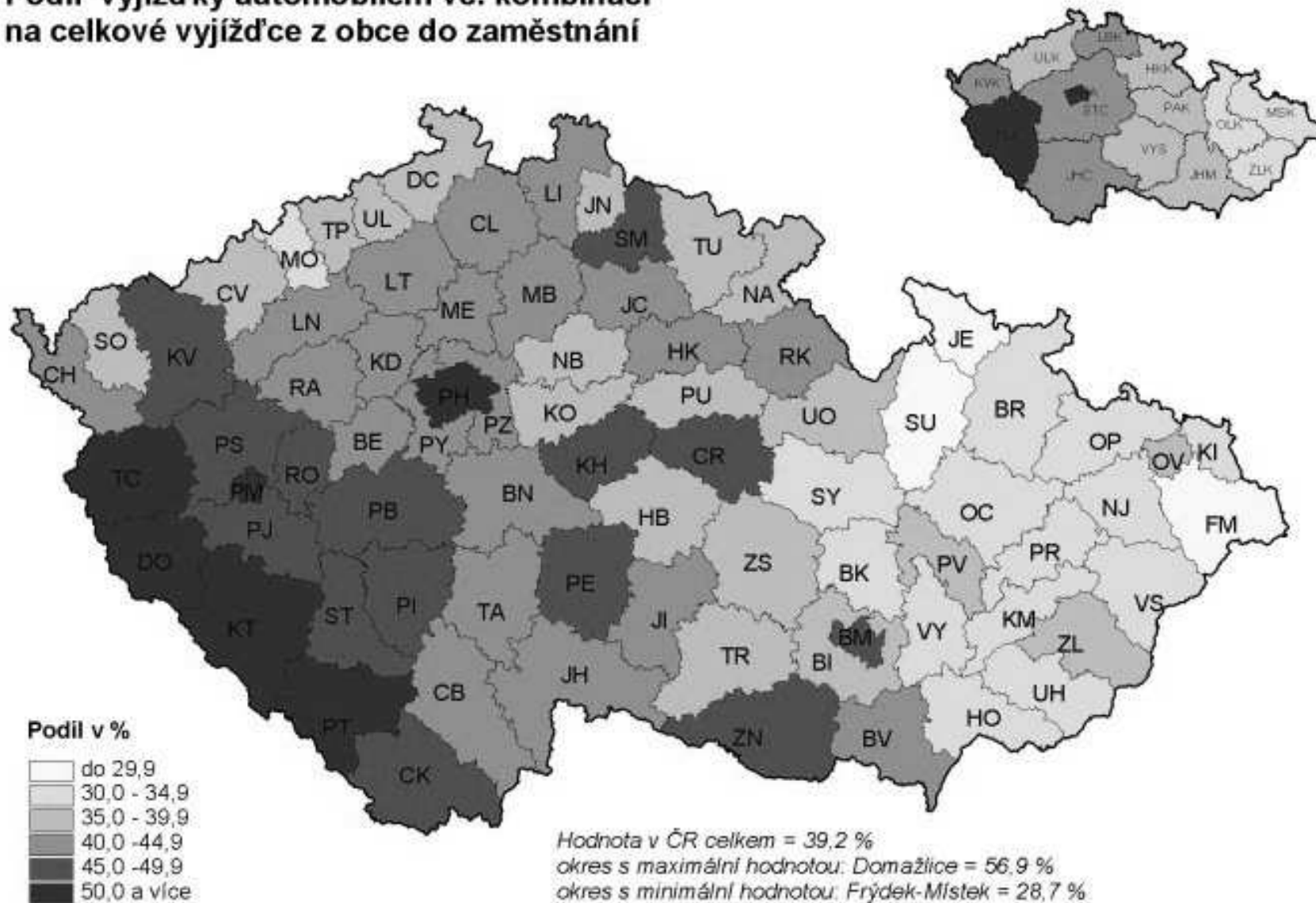
Struktura vyjíždky do zaměstnání z obce podle použitého dopravního prostředku

Geografie obyvatelstva a sídel II

Dojíždka a vyjíždka

Podíl vyjížd'ky automobilem vč. kombinací
na celkové vyjížd'ce z obce do zaměstnání

Dojíždka do škol v ČR

- rok 1991 – vyjíždí 633,4 tis. žáků, učňů a studentů,
 - rok 2001 – vyjíždí 620,8 tis. žáků, učňů a studentů,
- relativní růst významu dojíždky do škol

Vyjíždka žáků, studentů a učňů do škol

(nepřepočtené údaje)

Rok	Žáci, studenti a učni ¹⁾	z toho vyjíždějící							Podíl vyjíždějících v % z celkového počtu	
		z obce ²⁾	do jiných obcí okresu	z okresu bez za- hraničí ³⁾	v tom		z obce bez za- hraničí	do SR		do za- hraničí
					do jiných okresů kraje	do jiných krajů ³⁾				
1970	1 785 700	546 800	30,6
1980	1 916 100	539 897	292 543	247 354	159 700	87 700	.	.	.	28,2
1991	2 044 680	633 370	346 278	278 351	197 200	.	624 629	6 906	1 835	31,0
2001	1 770 062	620 848	339 577	273 321	116 975	156 346	612 898	7 950	.	35,1

Proloženo jsou uvedeny údaje, které byly ve zdrojích dat uvedeny jen v tisících na 1 desetinné místo

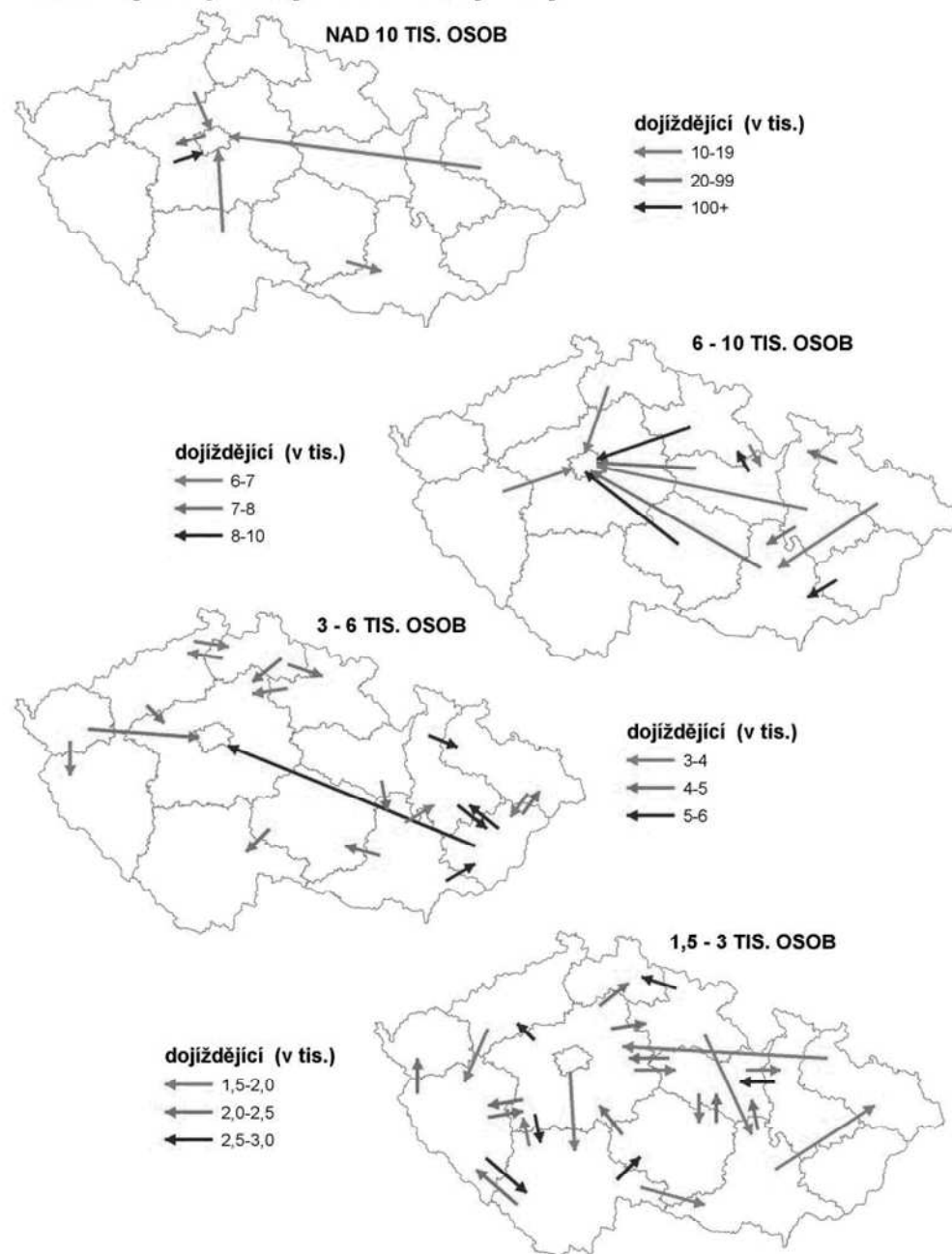
¹⁾ v roce 1980 děti ve věku 6-14 roků, v roce 1991 děti, žáci, studenti a učni bez osob ve věku 0-5 roků

²⁾ v roce 1980 bez zahraničí

³⁾ v roce 1980 včetně Slovenska

Obr. 1: Mezikrajové proudy celkové dojížděky v roce 2001

Geografie obyvatelstva a sídel II
Dojíždka a vyjíždka

Pramen: SLDB 2001, ČSÚ Praha

Hlavní centra dojíždky v ČR

- pražská aglomerace,
- brněnská aglomerace,
- plzeňská aglomerace

V 90. letech zaznamenán relativní pokles významu dojíždkových center:

- ostravská aglomerace,
- severní Čechy

Geografie obyvatelstva a sídel II
Dojíždka a vyjíždka

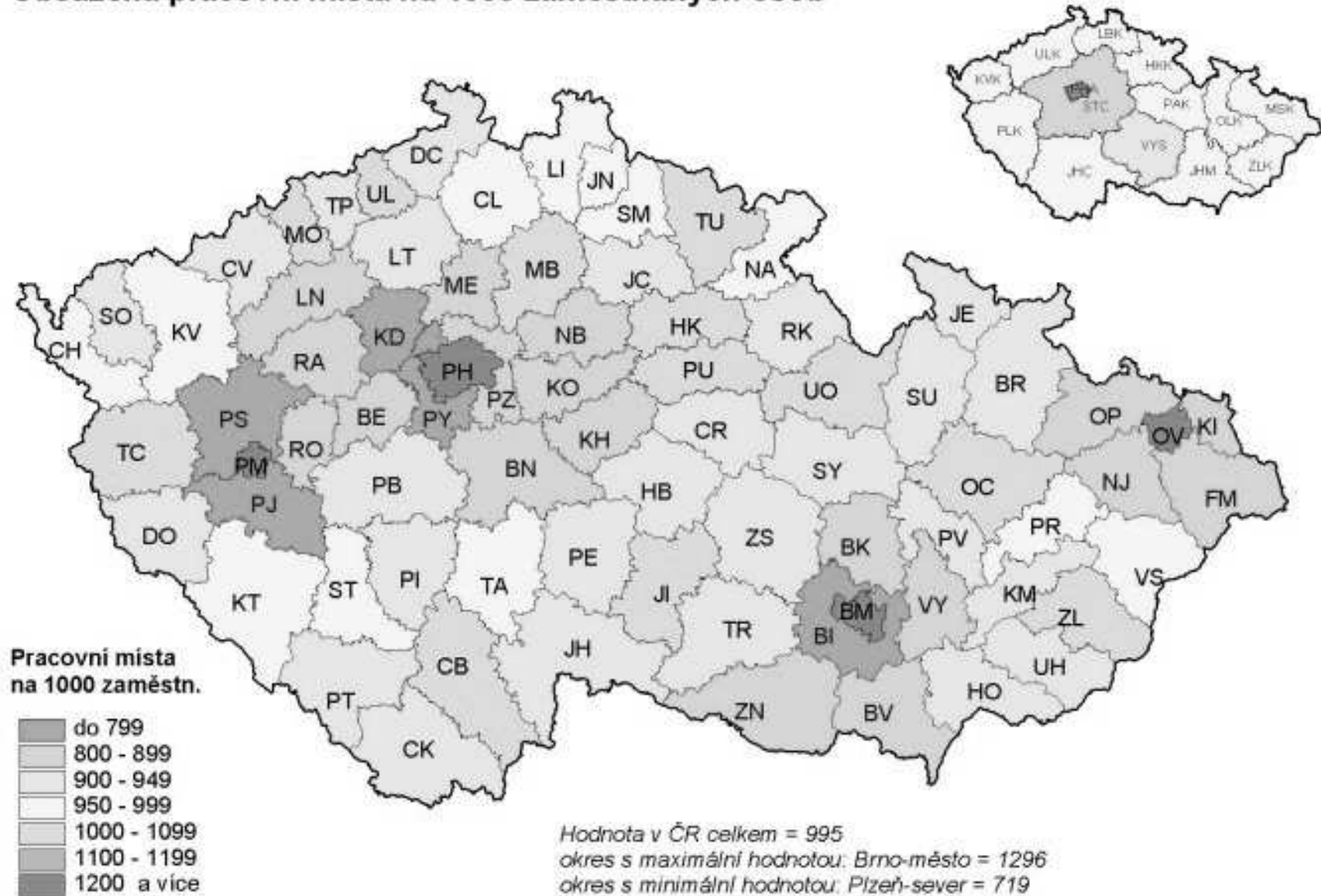
Tab. 2: Největší centra pracovní dojíždky osob v roce 2001 (pro zařazení je rozhodující kladné saldo dojíždky do zaměstnání překračující 5000 osob)

Město (obec)	Saldo dojíždky do zaměstnání	Obsazená pracovní místa na 1000 zaměstnaných
Praha	133 693	1 226
Ostrava	32 521	1 247
Brno	51 775	1 296
Plzeň	18 797	1 237
Olomouc	17 729	1 371
České Budějovice	17 146	1 359
Mladá Boleslav	16 891	1 711
Hradec Králové	13 605	1 288
Zlín	10 024	1 259
Opava	9 081	1 324
Jihlava	9 062	1 359
Pardubice	7 949	1 181
Prostějov	6 760	1 312
Třinec	6 553	1 403
Přerov	5 434	1 249
Kolín	5 279	1 361
Uherské Hradiště	5 250	1 403
Kroměříž	5 208	1 393

Pramen: SLDB 2001. ČSÚ, Praha

Geografie obyvatelstva a sídel II Dojíždka a vyjíždka

Obsazená pracovní místa na 1000 zaměstnaných osob

Geografie obyvatelstva a sídel II
Dojíždka a vyjíždka

Tab. 1: Kraje ČR podle salda dojíždky do zaměstnání v roce 2001

Kraj	Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání			Obsazená pracovní místa / 1000 zaměstnaných
	dojíždka	vyjíždka	saldo	
Praha	163 108	29 415	133 693	1 226
Středočeský kraj	212 902	279 664	-66 762	877
Jihočeský kraj	112 020	118 994	-6 974	977
Plzeňský kraj	97 397	103 367	-5 970	977
Karlovarský kraj	50 935	55 333	-4 398	969
Ústecký kraj	121 026	136 440	-15 414	957
Liberecký kraj	65 480	72 196	-6 716	968
Královéhradecký kraj	98 824	101 175	-2 351	991
Pardubický kraj	92 121	98 761	-6 640	972
Vysočina	86 159	98 564	-12 405	948
Jihomoravský kraj	193 415	194 269	-854	998
Olomoucký kraj	110 462	117 465	-7 003	975
Zlínský kraj	114 980	120 955	-5 975	978
Moravskoslezský kraj	183 275	200 280	-17 005	968

Pramen: SLDB 2001, ČSÚ Praha

Geografie obyvatelstva a sídel II
Dojíždka a vyjíždka

Největší celkové dojíždkové proudy

Obec dojíždky	Obec vyjíždky	Počet osob celkem	v tom	
			do zaměstnání	do škol
Praha	Kladno	9 237	8 345	892
Ostrava	Haviřov	7 965	7 001	964
Chomutov	Jirkov	3 794	2 999	795
Ostrava	Hlučín	3 464	2 860	604
Zlín	Otrokovice	3 210	2 666	544
Ostrava	Frydek-Místek	3 182	2 469	713
Litvínov	Most	3 025	2 883	142
Otrokovice	Zlín	2 780	2 181	599
Praha	Říčany	2 643	2 079	564
Praha	Brandýs nad Labem -Stará Boleslav	2 630	2 079	551
Karviná	Haviřov	2 601	2 321	280
Most	Litvínov	2 557	2 068	489
Praha	Brno	2 466	1 925	541
Praha	Neratovice	2 353	1 956	397
Praha	Ostrava	2 351	1 656	695
Teplice	Krupka	2 333	1 897	436
Brno	Šlapanice	2 242	1 876	366
Liberec	Jablonec nad Nisou	2 190	1 357	833
Praha	Pízeň	2 083	1 502	581
Karviná	Orlová	2 035	1 678	357
Ostrava	Orlová	2 010	1 672	338

Geografie obyvatelstva a sídel II Dojíždka a vyjíždka

Obr. 3: Pracovní mikroregiony v ČR v roce 2001

Pracovní mikroregiony podle dojíždky za práci v roce 2001

Pramen: SLDB 2001. ČSÚ, Praha

Obr. 2: Pracovní mikroregiony v Jihomoravském kraji v roce 2001

**SROVNÁNÍ VYMEZENÍ PRACOVNÍCH
MIKROREGIONŮ A SPRÁVNÍCH
OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU
PŮSOBNOSTÍ**

- hranice kraje
- hranice správního obvodu (ORP)
- hranice a název pracovního mikroregionu

Pozn. Pracovní mikroregiony jsou vymezeny barvou a jsou pojmenovány

Pramen: SLDB 2001. ČSÚ, Praha

Závěr – trendy dojíždky v období 1991 - 2001:

- relativní růst počtu dojíždějících,
- růst dojíždky na větší vzdálenosti,
- pokles podílu denní dojíždky